

Zdzisław NOWAKOWSKI¹

ZNACZENIE ORGANÓW PARLAMENTARNYCH W POWOJENNYCH ORGANIZACJACH BEZPIECZEŃSTWA EUROPEJSKIEGO

Straty materialne i społeczne II wojny światowej, w nieznanej wcześniej skali, skłoniły społeczność międzynarodową do poszukiwania skutecznych rozwiązań zapewniania bezpieczeństwa i pokojowego rozwiązywania sporów w przyszłości. Nowy, dwublokowy układ sił wykształcony w powojennym świecie na wiele lat podzielił Europę na „Wschodnią” i „Zachodnią” strefę wpływów, pierwszą kontrolowaną przez ZSRR, drugą zaś skupiającą kraje o demokratycznym systemie sprawowania władzy. Tendencje do poszukiwania form kooperacji militarnej i współpracy politycznej między państwami europejskimi prowadzone były niezależnie po przeciwnych stronach tzw.: „Żelaznej Kurtyny”. Od zakończenia wojny aż do końca lat 80. XX wieku organizacje międzynarodowe służyły stabilizacji sytuacji międzynarodowej nie tylko w skali kontynentu europejskiego, ale w skali globalnej. W odpowiedzi na powołanie organizacji międzynarodowej przez kraje po jednej ze stron, kraje po drugiej stronie „Żelaznej Kurtyny” powoływały organizację o analogicznych celach działania. Przyczyniło się to do zapewnienia równowagi sił oraz zachowania pokoju i bezpieczeństwa w powojennej Europie, pomimo pewnych konfliktów lokalnych. Do organizacji, traktatów i paktów militarnych powołanych w omawianym w artykule okresie należą: Traktat z Dunkirk (Szkocja), z dnia 4 marca 1947 r.; Traktat z Brukseli z dnia 17 marca 1948 r.; Unia Zachodnio-Europejska z dnia 22 października 1954 roku; Projekt Europejskiej Współpracy Obronnej z 1954 r.; Traktat Północnoatlantycki z dnia 4 kwietnia 1949 r.; Układ o Przyjaźni, Współpracy i Pomocy Wzajemnej z dnia 14 maja 1955 r.; Konferencje Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie prowadzone w turach od 22 listopada 1972 r. i przekształcone 1 stycznia 1995 roku w Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo europejskie, współpraca europejska, polityka obronna

Powojenną integrację europejską w dziedzinie bezpieczeństwa zapoczątkowało podpisanie Traktatu z Dunkirk (Szkocja), zawartego w dniu 4 marca 1947 r. pomiędzy Francją a Wielką Brytanią. Traktat ten wszedł w życie w dniu 8 września 1948 r.² Był to traktat sojuszu i wzajemnej pomocy na wypadek restytucji niemieckiej polityki rewizjonistycznej i militarystycznej (preambuła oraz Artykuł I i Artykuł II – zawierający klauzulę wzajemnej pomocy w razie konfliktu z Niemcami). Podpisanie traktatu związane było z po-

¹ Prof. dr hab. inż. Zdzisław Nowakowski, Rektor Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie, ul. Meksykańska 6, 03-948 Warszawa – Saska Kępa, tel. 22 6725966, e-mail: rektor@dobrauczelnia.pl.

² http://www.cvce.eu/obj/treaty_of_alliance_and_mutual_assistance_between_the_united_kingdom_and_france_dunkirk_4_march_1947-en-1fb9f4b5-64e2-4337-bc78-db7e1978de09.html, oraz http://en.wikisource.org/wiki/Treaty_of_Dunkirk (dostęp: z dnia 14.12.2012).

strzeganiem przez jego sygnatariuszy zagrożenia ze strony militarnej potęgi Związku Radzieckiego³.

Kolejny projekt integracyjny Europy – Traktat z Brukseli (zwany również Traktatem Brukselskim) – sygnowano w dniu 17 marca 1948 r. Stanowił on swego rodzaju rozszerzenie postanowień Traktatu z Dunkirk. Traktat ten podpisali przedstawiciele pięciu krajów Europy Zachodniej (Francja, Holandia, Belgia, Luksemburg i Wielka Brytania), których zdolności obronne uległy znacznemu osłabieniu wyniku II wojny światowej.

Traktat został pomyślany jako odpowiedź na działania Związku Radzieckiego zmierzające do przejęcia kontroli nad państwami Europy Centralnej. Stanowił on także próbę wprowadzenia w życie idei ruchu europejskiego. Jego głównym elementem było zobowiązanie do wspólnej obrony w razie zbrojnej napaści na obszarze Europy na któregośkolwiek z sygnatariuszy⁴. Wspólna obrona opierała się na mandacie art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych⁵ (Art. IV). Celem traktatu było ponadto stworzenie form ekonomicznej, społecznej i kulturalnej współpracy między sygnatariuszami (preambuła, Art. I–III).

Traktat, który miał w założeniu służyć obronie oraz wzmacniać wspólne bezpieczeństwo jego członków, jest oceniany jako dokument, który przetaił drogę dla europejskiej współpracy i tworzenia wspólnych zdolności obronnych.

Traktat Brukselski powoływał też do życia (przepisem Art. VII) kolektywny organ zwany Radą Konsultacyjną. Celem rady było konsultowanie stanowisk państw członkowskich we wszystkich kwestiach związanych z obowiązywaniem traktatu. Rada Konsultacyjna miała funkcjonować na zasadzie permanencji jej prac i zbierać się na spotkania w razie potrzeby. Na żądanie którejkolwiek ze stron traktatu rada miała zebrać się w trybie natychmiastowym w celu udzielenia opinii Wysokim Stronom Traktatu odnośnie do jakiegokolwiek sytuacji uznawanej za zagrożenie dla pokoju, dotyczącej jakiegokolwiek kwestii, z uwzględnieniem potencjalnego powrotu Niemiec do agresywnej polityki międzynarodowej, a także sytuacji powodujących zagrożenie dla stabilności gospodarczej.

We wrześniu 1948 r. strony Traktatu Brukselskiego podjęły decyzję o utworzeniu agencji militarnej z międzynarodowym dowództwem, noszącej nazwę Organizacja Obronna Unii Zachodniej, która miała zapewniać kooperację pomiędzy wojskami sojusz-

³ <http://www.sscnet.ucla.edu/polisci/faculty/trachtenberg/appendices/appendixII.html> oraz M. Trachtenberg, *A Constructed Peace: The Making of the European Settlement, 1945–1963*, Princeton University Press, February 1999.

⁴ Strona Unii Zachodnio Europejskiej: <http://www.weu.int/History.htm#1> (dostęp: z dnia 13.12.2012).

⁵ Kartę Narodów Zjednoczonych podpisano w San Francisco w dniu 26 czerwca 1945 r. Zgodnie z postanowieniami art. 110 ust. 3 Karty weszła ona w życie w dniu 24 października 1945 r. Polska ratyfikowała Kartę w dniu 16 października 1945 r., a dokument ratyfikacyjny został złożony Rządowi Stanów Zjednoczonych w dniu 24 października 1945 r. i w tym dniu Karta weszła w życie w stosunku do Polski. Tekst Karty został zawarty w DzU z 1947 r. nr 23, poz. 90, ze zm., <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1945.html> (dostęp: z dnia 14.12.2012).

Art. 51 Karty mówi, że: „Nic w niniejszej Karcie nie może uchybiać niepozbawalnemu prawu do samoobrony indywidualnej lub zbiorowej w przypadku napaści zbrojnej na któregośkolwiek członka Narodów Zjednoczonych, zanim Rada Bezpieczeństwa nie podejmie niezbędnych zarządzeń w celu utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Środki podjęte przez członków w wykonaniu tego prawa do samoobrony będą natychmiast podane do wiadomości Radzie Bezpieczeństwa i w niczym nie mogą uszczuplać władzy i odpowiedzialności Rady Bezpieczeństwa, wynikających z niniejszej Karty, do podejmowania w każdym czasie takiej akcji, jaką ona uzna za niezbędną do utrzymania lub przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa”.

niczymi. W ramach traktatu przyjęto ponadto wspólny plan obronny, na który składała się integracja sił powietrznych i utworzenie wspólnego dowództwa sił zbrojnych.

Unię Zachodnioeuropejską (UZE), funkcjonującą do niedawna jako element Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej, powołano w dniu 22 października 1954 r., na mocy Protokołu podpisanego jako rezultat Porozumień Paryskich⁶, dopełniającego i uzupełniającego Traktat z Brukseli. Integralną częścią protokołu był (na mocy Art. I) Protokół numer 2 dotyczący sił zbrojnych UZE (podpisany w dniu 14 grudnia 1957 r.) oraz Protokół o kontroli zbrojeń (nr 3) i Protokół dotyczący agencji kontroli zbrojeń UZE (nr 4).

Unia Zachodnioeuropejska, zgodnie z Artykułem II Porozumień Paryskich zmieniających Artykuł I Traktatu Brukselskiego, miała promować i wspierać integrację i jedność europejską. Unia miała ponadto spełniać funkcje europejskiej wspólnoty obronnej, która sprzeciwiałaby się agresywnej polityce na kontynencie europejskim. Unia miała także przyczyniać się do powojennej odbudowy Europy. Jednakże ze względu na Artykuł III Porozumień, wprowadzający Artykuł IV (i zmieniający odpowiednio numerację pozostałych przepisów) do Traktatu Brukselskiego, który mówił o ścisłej współpracy z NATO przy wykonywaniu Traktatu i o opieraniu się w swoich działaniach na strukturach Sojuszu, UZE nie odgrywała w początkowej fazie swojego istnienia ważniejszej roli w zakresie obronności, aż do podpisania Traktatu o Unii Europejskiej⁷, w którym została uznana za zbrojne ramię UE. Przyjmując za dalekosiężny cel Unii – utworzenie wspólnej armii europejskiej – podjęto wówczas decyzję o zwiększeniu zdolności operacyjnych UZE⁸.

W latach 1955–1984 r. UZE odgrywała znaczącą rolę poprzez wspieranie rozwoju konsultacji i kooperacji w Zachodniej Europie po II wojnie światowej, przyczyniając się do integracji Federalnej Republiki Niemiec z Sojuszem Atlantyckim; odbudowy zaufania pomiędzy krajami Europy Zachodniej w związku z kontrolą zbrojeń; rozwiązania w relacjach między Francją a RFN spornej kwestii okręgu Saary, a także zbliżenia Wielkiej Brytanii do struktur europejskich, co zakończyło się wraz z przystąpieniem tego kraju do wspólnot europejskich w 1973 r.

Pomiędzy rokiem 1973 a 1984 działalność UZE jako organizacji międzyrządowej ulegała stopniowemu ograniczeniu. Agencja Kontroli Zbrojeń i Komitet Zbrojeń Stałych (Standing Armaments Committee) kontynuowały swoje prace. Natomiast zadania UZE w dziedzinie kultury, gospodarki i społeczeństwa przejęły OEEC oraz Rada Europy. W miarę rozwoju europejskiej współpracy politycznej zmniejszyło się znaczenie politycznych funkcji Rady UZE.

Do renesansu Unii Zachodnioeuropejskiej doszło w latach osiemdziesiątych XX wieku. Związane to było z trudnościami, które napotykały próby rozciągnięcia współpracy między państwami zachodniej Europy poza ramy jedynie gospodarczych aspektów bezpieczeństwa. Po porażce niemiecko-włoskiej inicjatywy Genscher-Colombo w listopadzie

⁶ <http://www.weu.int/Treaty.htm> (dostęp: z dnia 18.12.2012).

⁷ W art. J4 TUE dotyczącym Wspólnej Polityki Zagranicznej i bezpieczeństwa znalazł się przepis ust. 2 o następującej treści: „Unia zwraca się do Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE), która jest integralną częścią rozwoju Unii, w celu opracowania i wykonywania decyzji oraz przedsięwzięć Unii mających wpływ na kwestie obronne. Rada, w porozumieniu z instytucjami UZE, przyjmuje niezbędne rozwiązania praktyczne”.

⁸ <http://www.weu.int/> (dostęp: z dnia 18.12.2012).

1981 r.⁹, której celem było rozszerzenie współpracy politycznej na kwestie obronności i bezpieczeństwa, państwa europejskie postanowiły powrócić do ram konsultacji i współpracy UZE.

Konferencja ministrów spraw zagranicznych krajów UZE odbyła się w dniach 26–27 października 1984 r. w Rzymie, na której przyjęto akt założycielski UZE w odnowionej formie, zwany Deklaracją Rzymską. Wśród zapisanych w Deklaracji celów Unii znalazły się prace nad ustanowieniem definicji europejskiej tożsamości obronnej oraz stopniowa harmonizacja polityki obronnej państw członkowskich. Ministrowie podkreślili „trwałą konieczność wzmacniania zachodniego systemu obrony oraz to, że lepsze wykorzystanie mechanizmów UZE przyczyni się nie tylko do polepszenia bezpieczeństwa Zachodniej Europy, ale także do udoskonalenia wspólnej obrony wszystkich członków Sojuszu Atlantyckiego”. Zgodnie z Deklaracją Rada UZE miała odtąd spotykać się na szczepie ministerialnym dwa razy w roku, skupiając w sobie ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony państw członkowskich.

W związku z negocjacjami między Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim dotyczącymi ograniczenia sił nuklearnych średniego zasięgu, pojawiła się potrzeba zacieśnienia europejskiej współpracy w dziedzinie obronności. Pod auspicjami Rady UZE przygotowano raport na temat warunków europejskiego bezpieczeństwa i szczególnych zobowiązań krajów europejskich dotyczących ich obronności w ramach Sojuszu Atlantyckiego. Na podstawie raportu w dniu 27 października 1987 r. Rada UZE, obradująca w Hadze, przyjęła „Platformę dotyczącą obszarów zainteresowania europejskiego bezpieczeństwa”. Platforma ta ustaliła wytyczne dla działalności UZE. W preambule dokumentu znalazły się następujące słowa: „Pamiętamy o naszym postanowieniu budowy Unii Europejskiej zgodnie z Jednolitym Aktem Europejskim, który wszyscy podpisaliśmy jako członkowie Wspólnoty Europejskiej. Jesteśmy przekonani, że budowa zintegrowanej Europy pozostanie niepełna dopóty, dopóki nie będzie obejmować kwestii obronności i bezpieczeństwa”. Podkreślając nienaruszalność Sojuszu Atlantyckiego, ministrowie wyrazili również swoją wolę „wzmocnienia europejskiego filaru Sojuszu”. Na szczycie w Hadze zdecydowano ponadto o otwarciu negocjacji z Portugalią i Hiszpanią w sprawie ich przystąpienia do znowelizowanego Traktatu Brukselskiego. Oba kraje stały się członkami UZE z dniem 27 marca 1990 r. W następnych latach dwa inne kraje Sojuszu Atlantyckiego wyraziły wolę przystąpienia do UZE: Grecja (latem 1988 r.) i Turcja (w grudniu 1988 r.).

W ramach UZE podejmowano wiele działań operacyjnych z dziedziny obronności i bezpieczeństwa. Wśród nich znajdują się przeprowadzone na podstawie Artykułu VIII ust. 3 znowelizowanego Traktatu Brukselskiego operacje oczyszczania wód międzynarodowych z min w czasie wojny iracko-irańskiej w 1988 r., a także w czasie wojny w Zatoce Perskiej w 1990 r., a także w koordynacja działań sił zbrojnych państw UZE, krajów regionu i Stanów Zjednoczonych w czasie tego drugiego konfliktu. Przy współpracy z NATO UZE brała także udział przy wcielaniu w życie embarga nałożonego na Jugosławię w czasie konfliktu jugosłowiańskiego w latach 1992–1996. Uczestniczyła również, przy współpracy z OBWE, w utrzymywaniu sankcji na rzece Dunaj w roku 1993. Wysłała też kontyngent pokojowy i rozjemczy do miasta Mostar w Bośni i Hercegowinie w latach 1994–1996. Ponadto od maja 1997 do 31 maja 2001 r. Rada UZE organizowała, przy

⁹ Zob. Gilbert M., *Surpassing Realism: The Politics of European Integration Since 1945*, Rowman&Littlefield Publishers, Lanham 2003, s. 159.

współpracy z UE i OBWE, szkolenia dla sił policyjnych Albanii. Na prośbę Unii Europejskiej zaś na podstawie art. J.4. ust. 2 TUE UZE przeprowadziła wspólną akcję oczyszczania pól minowych na terenie Chorwacji w okresie od 1999 r. do 30 listopada 2001 r. Dodatkowo na prośbę UE na podstawie tego samego przepisu TUE od listopada 1998 do lipca 1999 r. Centrum Satelitarne UZE prowadziło nadzór bezpieczeństwa w regionie Kosowa¹⁰.

Istotną rolę w funkcjonowaniu Organizacji odgrywały organy UZE. Do najważniejszych z nich należało Zgromadzenie Parlamentarne Unii Zachodnioeuropejskiej, z siedzibą w Paryżu, powołane w wyniku nowelizacji Traktatu Brukselskiego z 1954 r. Zgromadzenie swoją pierwszą sesję odbyło w dniu 5 lipca 1955 r. Zgodnie z Artykułem V znowelizowanego Traktatu z Brukseli rządy państw członkowskich UZE powinny były dostarczać Zgromadzeniu pisemnych raportów rocznych odnośnie do działalności UZE dotyczących kwestii obrony i bezpieczeństwa¹¹.

Zgromadzenie Parlamentarne UZE składało się z przedstawicieli parlamentów narodowych (w liczbie blisko czterystu posłów) 39 państw europejskich, w tym ze wszystkich członków UE i wszystkich europejskich państw członkowskich NATO. Wśród najważniejszych komitetów wchodzących w skład Zgromadzenia znalazły się:

- Komitet do spraw obrony, zajmujący się sprawami europejskiego bezpieczeństwa i obrony z punktu widzenia sił zbrojnych;
- Komitet polityczny, którego działalność dotyczyła politycznych aspektów bezpieczeństwa i obrony;
- Komitet technologii i przestrzeni powietrznej, zajmujący się sprawami związanymi z obroną i współdziałaniem w dziedzinie zbrojeń;
- Komitet public relations i współpracy z parlamentami narodowymi, odpowiedzialny za współdziałanie z parlamentami i monitorowanie oraz analizy debat politycznych dotyczących bezpieczeństwa, toczących się w parlamentach państw członkowskich UZE, w tym zapytań posłów zgłaszanych do rządów krajowych. Komitet ten odpowiadał również za studia porównawcze i propozycje oceny efektywności poszczególnych władz krajowych we wspomnianych kwestiach.

Członkowie Zgromadzenia spotykali się dwa razy w roku na sesjach plenarnych, w ciągu całego roku uczestniczyli zaś w pracach komitetów, w konferencjach i kolokwium. Każdy z komitetów powoływał ze swojego składu sprawozdawcę, sporządzającego raport wstępny i rekomendacje dotyczące kwestii obrony i bezpieczeństwa, które następnie stawały się przedmiotem obrad i poprawek w komitetach. Ostateczny tekst był po głosowaniu członków danego komitetu przedstawiany do przyjęcia Zgromadzeniu Parlamentarnemu. Rekomendacje Zgromadzenia były następnie przesyłane do Rady, która powinna przedstawić odpowiedź na nie na piśmie. Ponadto prawo zgłaszania zapytań do Rady przysługiwało parlamentom narodowym państw członkowskich UZE¹².

W związku z wejściem w życie Traktatu z Lizbony¹³ w dniu 1 grudnia 2009 r. UE przejęła od UZE funkcje wzajemnej obrony. Trzydziestego marca 2010 r. swoją intencję

¹⁰ <http://www.weu.int/History> (dostęp: z dnia 19.12.2012).

¹¹ Można zauważyć, że w prawie Unii Europejskiej brak dotąd analogicznego unormowania wzajemnych relacji Rady Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w kwestiach związanych ze Wspólną Polityką Bezpieczeństwa i Obrony.

¹² <http://www.assembly-weu.org/> (dostęp: z dnia 18.12.2012).

¹³ <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:PL:HTML> (dostęp: z dnia 14.12.2012).

wycofania się UZE zadeklarowała Wielka Brytania, następnego dnia zaś – Niemcy. Do końca czerwca 2011 r. państwa członkowskie znowelizowanego Traktatu Brukselskiego ogłosiły swoją wspólną decyzję wycofania się z Traktatu z Brukseli i zlikwidowania UZE.

Europejska Wspólnota Obronna (EWO) miała powstać jako ucieleśnienie idei, że na kontynencie europejskim powinny funkcjonować organizacje obronne inne niż transatlantyczne NATO. Pomimo że idea ta poniosła porażkę we francuskim parlamencie (Zgromadzenie Narodowe) w 1954 r., EWO – jako propozycja powołania zintegrowanej sześcionarodowej armii europejskiej – była jedną z pierwszych powojennych prób utworzenia wielonarodowych sił zbrojnych o wyłącznie europejskim charakterze.

Projekt powołania EWO powstał w wyniku wyrażanej przez francuskie elity polityczne woli włączenia Republiki Federalnej Niemiec do tworzących się struktur bezpieczeństwa w Europie (plan René Plevena, premiera Republiki Francuskiej). W związku z tym w październiku 1950 r. Francja zaproponowała utworzenie armii europejskiej, która operowałaby w ramach sojuszu zawartego w Traktacie Brukselskim z 1948 r. Propozycja ta doprowadziła do podpisania w dniu 27 maja 1952 r. w Paryżu traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Obronną (EWO; European Defence Community)¹⁴, w której uczestniczyć miały Belgia, Holandia, Luksemburg, Francja, Włochy i Republika Federalna Niemiec (z wyłączeniem Wielkiej Brytanii). Jednakże jak już była o tym mowa, francuski parlament odrzucił ten pomysł w 1954 r. ze względu na obawy o zbytne naruszanie suwerenności narodowej.

Europejska Wspólnota Obronna ustanowiłaby ponadnarodowe siły zbrojne podzielone na części narodowe, w których siły narodowe podlegałyby poszczególnym rządům. Ponadto zamówienia wojskowe w ramach EWO miały być dokonywane w sposób jednolity i scentralizowany. Europejska Wspólnota Obronna miała mieć osobowość prawną (art. 7 traktatu o EWO), wspólny budżet, wspólne wyposażenie wojskowe i wspólne organy.

Organy EWO wymieniono w art. 8 traktatu. Należały do nich: Rada Ministrów, Wspólne Zgromadzenie i Komisariat. Same instytucje opisano w tytule II: „Instytucje Wspólnoty”. Tytuł ten zawierał w swojej części II przepisy art. 33–38 dotyczące Wspólnego Zgromadzenia EWO.

Zgodnie z art. 33 ust. 1 Zgromadzeniem EWO miało być to samo zgromadzenie, które funkcjonowało na podstawie art. 20 i 21 Traktatu Paryskiego z dnia 18 marca 1951 r. ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, uzupełnione w wypadku RFN, Francji i Włoch o trzech kandydatów wybieranych na tych samych zasadach i na tą samą długość kadencji co pozostali. Zgromadzenie miało wykonywać kompetencje przyznane Traktatem. Uprawnione było ponadto do wyboru między innymi swojego przewodniczącego (noszącego miano Prezydenta).

Według art. 34 Zgromadzenie miało zbierać się na coroczne sesje, odbywane w październiku. Czas trwania tych sesji miał nie przekraczać jednego miesiąca. Oprócz tego Zgromadzenie mogło się zebrać na sesję nadzwyczajną na żądanie Komisariatu, Rady, Prezydenta Zgromadzenia albo większości jego członków, a także na żądanie państwa członkowskiego.

Członkowie Komisariatu, jako władzy wykonawczej EWO mogli dowolnie uczestniczyć w sesjach Zgromadzenia z prawem wypowiedzi. Komisariat był zobowiązany przy

¹⁴ Tekst traktatu: <http://aei.pitt.edu/5201/1/5201.pdf>, (dostęp: z dnia 14.12.2012).

tym do udzielania odpowiedzi na pytania Zgromadzenia jako całości lub któregoś z jego członków (art. 35).

Zgodnie z art. 36 ust. 1 Komisariat każdego roku na miesiąc przed rozpoczęciem sesji Zgromadzenia był zobowiązany do złożenia Zgromadzeniu raportu generalnego ze swoich działań. Przepis ust. 2 zaś dotyczy sytuacji, gdy Zgromadzeniu przedłożono wotum nieufności wobec Komisariatu. Głosowanie nad wotum nie mogło zostać rozpoczęte wcześniej niż po trzech dniach od przedstawienia. Jeżeli wotum nieufności zostało przyjęte przez 2/3 delegatów obecnych i głosujących, reprezentujących większość bezwzględną wszystkich członków Zgromadzenia, cały Komisariat powinien się podać do dymisji. Członkowie Komisariatu powinni wykonywać swoje funkcje do czasu powołania nowych komisarzy przez rządy państw członkowskich na podstawie art. 21 Traktatu o ustanowieniu EWO.

Na mocy artykułu 37 tegoż traktatu Zgromadzenie uzyskało prawo do uchwalania swojego regulaminu. Akty prawne Zgromadzenia miały podlegać publikacji, jeżeli taka była wola Zgromadzenia i w terminach przez nie wskazanych.

Istotne z punktu widzenia integracji europejskiej są postanowienia art. 38 ust. 1 i 2 Traktatu o EWO. Artykuł 38 ust. 1 mówi o tym, że w okresie wskazanym w ust. 2 Zgromadzenie winne było rozpatrzyć takie sprawy, jak kwestia utworzenia Zgromadzenia EWO powołanego w wyniku wyłonienia delegatów w wyborach przeprowadzanych na zasadach demokratycznych (a nie delegowanych przez państwa członkowskie); kwestia uprawnień, jakie mogłyby zostać przyznane Zgromadzeniu wybranemu w ten sposób, oraz kwestia zmiany postanowień Traktatu o EWO dotyczących innych instytucji w związku z wprowadzeniem wyborów demokratycznych do Zgromadzenia, w szczególności w kontekście zabezpieczenia odpowiedniej reprezentacji poszczególnych państw.

Zakładano, że EWO będzie formą przejściową, prowadzącą do docelowej struktury organizacyjnej, mającej przyjąć formę federacji albo konfederacji, zbudowanej na podstawie zasady rozdziału władz, a także dwuizbowego systemu reprezentacji politycznej.

Zgromadzenie EWO miało też za zadanie koordynowanie działań różnych organizacji integracyjnych w Europie, zarówno tych funkcjonujących w chwili podpisania Traktatu, jak i przyszłych.

Według art. 38 ust. 2 propozycje Zgromadzenia związane z tymi kwestiami miały zostać przedstawione Radzie EWO w terminie sześciu miesięcy od dnia podjęcia swoich funkcji przez Zgromadzenie. Propozycje te miały być następnie przekazane, wraz z opinią Rady, do rządów państw członkowskich Traktatu, które w ciągu trzech miesięcy od otrzymania tych propozycji miały zwołać konferencję w celu ich rozpatrzenia.

Porażka projektu EWO tworzyła konieczność znalezienia innych form integracji RFN z systemem bezpieczeństwa Europy Zachodniej. Na konferencji w Londynie we wrześniu 1954 r., kontynuowanej następnie w Paryżu, w której uczestniczyły strony Traktatu Brukselskiego, Stany Zjednoczone, Kanada, RFN i Włochy, zdecydowano o umożliwieniu tym dwóm ostatnim krajom przystąpienia do Traktatu Brukselskiego. W związku z tym w dniu 23 października 1954 r. dokonano zmiany Traktatu Brukselskiego za pomocą Protokołu podpisanego w Paryżu, który był podsumowaniem obu konferencji. W wyniku podpisania Protokołu Niemcy i Włochy włączono do Organizacji Obronnej Unii Zachodniej. Sama zaś Organizacja została przemianowana na Unię Zachodnioeuropejską, podobną w swych założeniach do NATO, jednak nieobejmującą Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Traktat Brukselski stanowił pierwowzór dla późniejszej Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego (NATO). Jednakże Traktat ten w niektórych aspektach istotnie różnił się od

NATO, ponieważ zapisane w literze Traktatu zobowiązanie do wspólnej obrony jego członków miało być realizowane wyłącznie przy użyciu sił zbrojnych państw europejskich. Powołana rok później Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego była odpowiedzią na faktyczny dwubiegunowy podział Europy na dwa przeciwstawne bloki. Przy czym zagrożenie ze strony państw socjalistycznych uznano za znacząco większe od potencjalnej restytucji rewizjonizmu niemieckiego. Doktryna NATO oparta była na założeniu współpracy transatlantyckiej z Ameryką Północną. Polityka obronna Europy Zachodniej koncentrowała siły na współpracy sojuszniczej w ramach nowej organizacji, która początkowo miała siedzibę w Paryżu, a następnie w Brukseli. Strukturę Organizacji Obronnej Unii Zachodniej wchłonęło NATO w latach 1950–1951, natowskie „Naczelne Dowództwo Sił Sojuszniczych w Europie” zaś przejęło obronne funkcje OOUZ.

Organizacja Paktu Północno-Atlantyckiego (North Atlantic Treaty Organization), czyli NATO, jako organizacja polityczno-wojskowa powstała na mocy traktatu podpisanego w dniu 4 kwietnia 1949 r. w Waszyngtonie. Celem istnienia Paktu była pierwotnie obrona przed militarnym atakiem ze strony Związku Radzieckiego i podlegających jego hegemonii państw bloku wschodniego, z czasem jednak organizacja stała się elementem utrzymania równowagi strategicznej między Wschodem a Zachodem. Po rozpadzie Układu Warszawskiego w dniu 1 lipca 1991 r. NATO pełni funkcję stabilizacyjną, podejmując działania zapobiegające rozprzestrzenianiu konfliktów regionalnych.

Zgromadzenie Parlamentarne NATO, które zastąpiło wcześniej funkcjonujące Zgromadzenie Północnoatlantyckie, jest od NATO niezależne. Formalne uznanie Zgromadzenia za organ Paktu wymagałoby prawnej zmiany Traktatu, co napotyka sprzeciw niektórych członków sojuszu. Pomimo że Zgromadzenie jest organem jedynie opiniodawczym, to z biegiem czasu stało się ważnym forum dyskusyjnym dotyczącym kwestii bezpieczeństwa.

Projekt powołania Zgromadzenia, które miałyby na celu współdziałanie z parlamentami narodowymi w sprawach dotyczących partnerstwa transatlantyckiego, pojawił się już w roku 1950. Został on wcielony w życie poprzez powołanie dorocznej konferencji parlamentarów państw NATO w 1955 r. W 1967 r. zaś Rada Północnoatlantycka zarekomendowała nawiązanie nieformalnych stosunków pomiędzy NATO a Zgromadzeniem. W 1974 r. parlament Królestwa Belgii nadał Zgromadzeniu Północnoatlantyckiemu specjalny status prawny. W tym samym roku przywódcy rządów państw członkowskich Paktu w dokumencie „Deklaracja Stosunków Atlantyckich”, przyjętym w Ottawie w dniu 18 czerwca, a podpisanym w Brukseli przez szefów państw i rządów NATO w dniu 26 czerwca 1974 r., pośrednio uznali dorobek Zgromadzenia za część dorobku Paktu Północnoatlantyckiego¹⁵.

Zgromadzenie Parlamentarne NATO działa jako forum dla członków ciał prawodawczych państw członkowskich, służące do określania obszarów wspólnych interesów i kwestii problematycznych dla Sojuszu. Zgromadzenie dzieli się na pięć komitetów: Cywilnych Wymiarów Bezpieczeństwa, Bezpieczeństwa i Obrony, Gospodarki i Bezpieczeństwa, Komitet Polityczny oraz Komitet Nauki i Technologii. Te z kolei dzielą się na podkomitety, które spotykają się kilka razy w roku w celu szczegółowego rozpatrzenia danej sprawy. Komitety zbierają się na sesje wiosenną i jesienną, a ich prace koordynuje sekretariat. Komitety składają raporty o sprawach mających wpływ na sojusz, przedstawiają propozycje dotyczące polityki sojuszu oraz otrzymują informacje i sprawozdania od urzędników państwowych, przywódców organizacji międzynarodowych oraz ekspertów.

¹⁵ Zob. <http://www.nato.int/docu/comm/49-95/c740618b.htm>, (dostęp: z dnia 28.08.2012).

Sesje Zgromadzenia mają na celu informowanie parlamentów o kluczowych sprawach dotyczących kwestii z dziedziny bezpieczeństwa, wpływając w ten sposób na powstawanie kadry parlamentarzystów narodowych, odpowiednio obeznanych w kwestiach bezpieczeństwa międzynarodowego. Ponadto Zgromadzenie Parlamentarne NATO wydaje informacyjne raporty i niewiążące rekomendacje polityczne, które są przedstawiane rządów państw członkowskich NATO, parlamentom narodowym i władzom Paktu.

Charakter stosunków Zgromadzenia z Paktem NATO wynika z przeświadczenia, że polityka Sojuszu winna być oparta na szerokim konsensusie narodowym w państwach członkowskich NATO, w którego wypracowywaniu kluczową rolę odgrywają parlamenty narodowe jako pośrednie źródło uzewnętrzniania woli politycznej obywateli danego kraju. Dodatkowo współpraca Sojuszu i Zgromadzenia świadczy o tym, że NATO zbudowane jest na wspólnych wartościach, związanych z umacnianiem instytucji demokratycznych, zgodnie z art. 2 Traktatu Waszyngtońskiego, który mówi, że „Strony będą przyczyniały się do dalszego rozwoju pokojowych i przyjaznych stosunków międzynarodowych przez umacnianie swych wolnych instytucji, przez przyczynianie się do lepszego zrozumienia zasad, na jakich opierają się te instytucje oraz przez rozwijanie warunków dla stabilizacji i dobrobytu. Będą one dążyły do usuwania konfliktów w prowadzonej przez nie międzynarodowej polityce gospodarczej i będą popierały współpracę gospodarczą między wszystkimi stronami lub częścią z nich”¹⁶.

Co do relacji pomiędzy NATO a Zgromadzeniem Parlamentarnym NATO to członkowie głównego ciała decyzyjnego Zgromadzenia – Komisji Stałej, spotykają się corocznie z Sekretarzem Generalnym i ze Stałymi Przedstawicielami przy Radzie Północnoatlantyckiej, w kwaterze głównej NATO w Brukseli. Spotkania te mają na celu wymianę stanowisk dotyczących stanu spraw Sojuszu oraz umożliwienie parlamentarzystom państw członkowskich zakomunikowania ich opinii bezpośrednio członkom Rady Północnoatlantyckiej. Oprócz tego Sekretarz Generalny NATO wygłasza przemówienia zarówno do członków sesji wiosennej i zimowej Zgromadzenia, jak i w razie wystąpienia ważniejszych wydarzeń w ciągu roku. Ponadto udziela odpowiedzi na piśmie na rekomendacje co do polityki Sojuszu uchwalane przez Zgromadzenie na sesji jesiennej. Z kolei Przewodniczący Zgromadzenia przemawia na szczytach szefów rządów i państw NATO, przedstawiając tym samym punkt widzenia Zgromadzenia odnośnie do kluczowych kwestii agendy Sojuszu. Dodatkowo warto zauważyć, że niezwykle cennym obszarem działań NATO i Zgromadzenia Parlamentarnego NATO jest współpraca z partnerami spoza Sojuszu. Działania Zgromadzenia w tym zakresie wzmacniają i uzupełniają partnerstwa NATO na poziomie parlamentów narodowych. Na przykład Zgromadzenie wypracowało trwałe ramy relacji partnerskich z Rosją, Ukrainą i Gruzją, jak też z parlamentami krajów Maghrebu i Bliskiego Wschodu, które są odbiciem partnerskich relacji NATO z tymi państwami.

Oprócz tego Zgromadzenie organizuje każdego roku kilka rodzajów wspólnych przedsięwzięć z Paktem, takich jak seminaria i szkolenia dla parlamentarzystów i urzędników¹⁷.

Czternastego maja 1955 r. w Warszawie podpisano Układ o Przyjaźni, Współpracy i Pomocy Wzajemnej, zwany Układem Warszawskim (UW). Układ ten, stanowiący sojusz polityczno-wojskowy państw socjalistycznych, zawarty został przez Albanię (która

¹⁶ DzU z 2000 r., nr 87, poz. 870; <http://www.abc.com.pl/du-akt/-/akt/dz-u-00-87-970> (dostęp: z dnia 28.08.2012).

¹⁷ <http://www.nato-pa.int/Default.asp?SHORTCUT=8> (dostęp: z dnia 27.08.2012).

wystąpiła z niego w 1968 r.), Bułgarię, Czechosłowację, Niemiecką Republikę Demokratyczną, Polskę, Rumunię, Węgry i Związek Radziecki. Układ wszedł w życie w dniu 6 czerwca 1955 r. Podpisanie Układu Warszawskiego było reakcją na utworzenie NATO i remilitaryzację RFN, którą w tym samym roku przyjęto do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Układ Warszawski zawarto na 20 lat z automatycznym przedłużeniem o 10 lat, o ile żadna ze stron go nie wypowie. W roku 1975 dokonano przedłużenia obowiązywania Układu o 10 lat, w 1985 r. zaś o dalsze 20 lat, a więc zgodnie z założeniami – do roku 2005. Jednakże w wyniku rozpadu bloku socjalistycznego w Europie po 1989 r., po wystąpieniu NRD w dniu 24 września 1990 r., na szczycie w Pradze w dniu 1 lipca 1991 r. nastąpiło formalne rozwiązanie Układu Warszawskiego¹⁸.

W Układzie Warszawskim obowiązywała wspólna, koalicyjna doktryna obronna (wojenna), analogiczna do doktryny NATO, która nie została jednak ujęta w postaci odrębnego, specjalnego dokumentu politycznego. W doktrynie Układu podkreślono, że „w przypadku napaści na jedno lub kilka państw UW przez jakiekolwiek państwo lub grupę państw – wszystkie inne państwa-członkowie UW udzielą ofierze lub ofiarom agresji natychmiastowej pomocy, indywidualnie lub zbiorowo”¹⁹. Doktryna obronna Układu zakładała zgodność celów polityczno-wojskowych wszystkich krajów członkowskich UW; świadczenie na rzecz obronności uzależnione od możliwości danego państwa, jego geograficznego usytuowania i prawdopodobnych kierunków działań operacyjnych potencjalnego przeciwnika; jednolitość poglądów odnośnie do charakteru wojny oraz sposobów jej prowadzenia i przygotowania do niej po to, by zapewnić optymalne wykorzystanie sił i środków i realizację nadrzędnego celu społecznego wojny²⁰. Ujednolicenie zarówno struktur wojskowych, jak i struktur politycznych, przy pozostawieniu pewnych odrębności narodowych, odbywało się przy podporządkowaniu ich Związkowi Radzieckiemu. W roku 1958 usankcjonowano też obecność wojsk radzieckich na terytorium Czechosłowacji, NRD, Polski, Rumunii i Węgier.

Za potencjalnego wroga uznawano państwa paktu NATO²¹. Główny oręż zjednoczonych sił sojuszniczych stanowiła radziecka Armia Czerwona: jej potencjał sił konwencjonalnych, a także nuklearnych oraz strategiczne wojska raketowe. Zwyczajowo marszałkowie radzieccy pełnili funkcję naczelnego dowódcy sił zbrojnych Układu, za pomocą Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Związku Radzieckiego²², podporządkowanego kierowniczej i przewodniej roli Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego.

Doktryna wojenna krajów socjalistycznych, która „w swej treści politycznej” była „doktryną pokojową, obronną”, zakładała „w wypadku imperialistycznej agresji” prowadzenie przez wojska Układu „aktywnych, zdecydowanych i skutecznych operacji zaczepnych”²³. Należy zauważyć, że u schyłku zimnej wojny w maju 1987 r. opublikowano

¹⁸ Z. Nowakowski, I. Protasowicki, *Bezpieczeństwo polityczne i militarne Polski po 1989 roku*, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 2008, s. 54–55.

¹⁹ Z. Nowakowski, J.H. Rajchel, H. Szafran, R. Szafran, *Strategie bezpieczeństwa narodowego Polski na tle strategii wybranych państw*, Towarzystwo Naukowe Powszechne S.A., Warszawa 2012, s. 238.

²⁰ Z. Nowakowski, J.H. Rajchel, H. Szafran, R. Szafran, *op. cit.*, s. 239.

²¹ Por. Z. Nowakowski, I. Protasowicki, *op. cit.*, s. 53.

²² Tytuł II, pkt 10 Statutu Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego i organów kierowania nimi (na czas wojny), www.koziej.pl/files/StatutUW.doc (dostęp: z dnia 15.12.2012).

²³ K. Nożko, *Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1973, s. 260, cyt. za: Z. Nowakowski, J.H. Rajchel, H. Szafran, R. Szafran, *op. cit.*, s. 243.

nową doktrynę wojenną Układu Warszawskiego, która zakładała „ściśle obronny charakter” działań zbrojnych, wychodząc z założenia, że „w obecnych warunkach zastosowanie środków militarnych dla rozstrzygnięcia jakiegokolwiek spornej kwestii jest niedopuszczalne”. W tym miejscu należy podkreślić, że w UW nie istniało żadne ugrupowanie o charakterze parlamentarnym, które miałyby kształtować politykę Układu, gdyż rola ta zarówno w czasie pokoju, jak i na wypadek wojny zarezerwowana była dla partii socjalistycznych państw członkowskich²⁴, podejmujących wspólne decyzje w tych kwestiach²⁵, pod nadzorem i przy kierownictwie Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego.

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie miała swoje prąródło w propozycji Ministra Spraw Zagranicznych PRL Adama Rapackiego, zgłoszonej na XIX sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w 1964 r., która miała na celu podjęcie wzajemnych rokowań państw Układu Warszawskiego i NATO. Dwudziestego drugiego listopada 1972 r. w Helsinkach rozpoczął się proces tworzenia nowych struktur nazwany Konferencją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Druga faza szczytu rozpoczęła się w dniu 8 czerwca 1973 r. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE; OSCE, Organization for Security and Co-operation in Europe) powstała natomiast w dniu 1 stycznia 1995 r. w wyniku przekształcenia Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie w Organizację. Celem Konferencji, a później Organizacji było zapobieganie powstawaniu konfliktów w Europie. Obecnie OBWE ma na celu umacnianie bezpieczeństwa i współpracy w ramach trzech wymiarów bezpieczeństwa: polityczno-wojskowego, gospodarczo-ekologicznego i ludzkiego. Decyzje w ramach OBWE są podejmowane na zasadzie konsensusu. Deklaracje i decyzje OBWE mają charakter polityczny i nie są prawnie wiążące.

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie jest w rozumieniu rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych ugrupowaniem regionalnym, które skupia 57 państw-uczestników o równym statusie. Oprócz państw europejskich jej członkami są także Stany Zjednoczone, Kanada, Gruzja, Armenia, Azerbejdżan, Kazachstan, Uzbekistan, Kirgizja, Tadżykistan i Turkmenistan. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie utrzymuje również bliskie kontakty szczególnego rodzaju z pięcioma państwami azjatyckimi: Afganistanem, Japonią, Koreą, Mongolią i Tajlandią, oraz sześcioma śródziemnomorskimi: Algierią, Egiptem, Izraelem, Jordanią, Maroko, Tunezją, oraz z Australią (są to tak zwani partnerzy na rzecz współpracy, *Partners for Co-operation*)²⁶.

Należy zaznaczyć, że OBWE nie ma ciała parlamentarnego w ścisłym tego słowa rozumieniu. Oprócz Spotkań Szefów Państw i Rządów do jej organów należą między innymi Rada Ministerialna jako główne forum konsultacji politycznych, stanowiąca także naczelny organ decyzyjny i odpowiadająca za przygotowanie Spotkań Szefów Państw i Rządów. Zbiera się ona przynajmniej raz do roku na szczeblu ministrów spraw zagranicznych państw członkowskich. Wysoka Rada to organ zarządzający, spotyka się przynajmniej dwa razy w roku na szczeblu dyrektorów politycznych ministerstw spraw zagranicznych. Rada Ministerialna określa kierunki działań politycznych Organizacji oraz podejmuje decyzje w sprawach politycznych. Natomiast Wysoka Rada koordynuje również

²⁴ Na przykład według Tytułu VII pkt. 43 Statutu Układu Warszawskiego: „Pracą partyjno-polityczną w narodowych związkach operacyjnych, taktycznych i jednostkach wydzielonych w skład Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw-stron Układu Warszawskiego kierują Komitety Centralne partii komunistycznych i robotniczych krajów sojuszników poprzez odpowiednie organy polityczne swych armii”.

²⁵ Tytułu VII pkt. 44 Statutu Układu Warszawskiego.

²⁶ http://msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/obwe (dostęp: z dnia 17.12.2012).

współpracę gospodarczą między państwami²⁷. Przy czym OBWE jako zinstytucjonalizowana forma współpracy między państwami nie ma sformalizowanych regulacji statutowych²⁸.

* * *

Na zakończenie można zauważyć, że po gwałtownym i głębokim wstrząsie, jakim były II wojna światowa i jej daleko idące skutki, wpływające na wszystkie dziedziny życia społeczeństwa i sam kształt powojennego porządku w Europie, na Starym Kontynencie wyraźnie zaznaczyły się tendencje do poszukiwania form różnego rodzaju wzajemnej kooperacji militarnej i współpracy politycznej między państwami zarówno mającymi podobny system społeczno-polityczny i gospodarczy, jak i znajdującymi się po różnych stronach żelaznej kurtyny i wchodzącymi w skład przeciwstawnych sojuszy wojskowych i innych organizacji politycznych i gospodarczych. Ta współpraca ponad podziałami znacznie przyczyniła się do zachowania pokoju i bezpieczeństwa w powojennej Europie na skalę kontynentu, mimo pojawiających się konfliktów lokalnych.

LITERATURA

- [1] Gilbert M., *Surpassing Realism: The Politics of European Integration Since 1945*, Rowman&Littlefield Publishers, Lanham 2003, s.
- [2] Nowakowski Z., Protasowicki I., *Bezpieczeństwo polityczne i militarne Polski po 1989 roku*, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów 2008, s. 54–55.
- [3] Nowakowski Z., Rajchel J.H., Szafran H., Szafran R., *Strategie bezpieczeństwa narodowego Polski na tle strategii wybranych państw*, Towarzystwo Naukowe Powszechne S.A., Warszawa 2012, s. 238.
- [4] Nożko K., *Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej*, Wydawnictwo MON, Warszawa 1973, s. 260, cyt. za: Z. Nowakowski, J.H. Rajchel, H. Szafran, R. Szafran, *op. cit.*, s. 243.
- [5] Trachtenberg M., *A Constructed Peace: The Making of the European Settlement, 1945–1963*, Princeton University Press, February 1999.

THE ROLE OF PARLIAMENTARY BODIES IN POST-WAR SECURITY ORGANIZATIONS IN EUROPE

Material and social losses of World War II prompted the international community to seek effective solutions to ensure the security and the peaceful settlement of disputes in the future. New, diblock balance of power in the postwar world divided Europe for many years into "Eastern" and "Western" sphere of influence, the first controlled by the Soviet Union and the other controlled by countries with democratic system of governance. The tendency to search for forms of military cooperation and political cooperation between European countries was conducted independently on opposite sides of the so-called. "Iron Curtain". Since the end of the war until the late 80s XX century international organizations served to stabilize the international situation not only in the european continent, but also on a global scale. In response to the establishment of an international organization by the countries on either side,

²⁷ Zob. strona OBWE: <http://www.osce.org> (dostęp: z dnia 17.12.2012).

²⁸ Strona Wiceprzewodniczącego polskiej delegacji do Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE: http://www.kazimierzkleina.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=741&Itemid=18 (dostęp: z dnia 17.12.2012).

the countries on the other side of the "Iron Curtain" invoked formation of organization of the corresponding goals. This helped to ensure a balance of power and the preservation of peace and security in post-war Europe, in spite of regional conflicts. For organizations, treaties and pacts military called in an article in this period include: the Treaty of Dunkirk (Scotland), dated 4 March 1947, the Treaty of Brussels of 17 March 1948, Western European Union of October 22, 1954, the European Defence Cooperation project of 1954, the North Atlantic Treaty of 4 April 1949, Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance of 14 May 1955, Conference on Security and Cooperation in Europe held in rounds of 22 November 1972 , and restated January 1, 1995 to the Organization for Security and Cooperation in Europe.

Keywords: European security, European cooperation, defense policy

DOI: 10.7862/rz.2013.mmr.6

Teks złożono w redakcji: styczeń 2013

Przyjęto do druku: czerwiec 2013